

BOTANICUM

KASVITIETEEN TIEDOTUSLEHTI • 8/2019 • 27.9.2019

Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen keskuksen Luomuksen kasvitieteen yksikkö
sekä Viikin kasvibiologia

Vastaava päätoimittaja Marko Hyvärinen (@helsinki.fi), toimittaja Leena Helynranta (@helsinki.fi)

LUOMUS

LUONNONTIETEELLINEN KESKUSMUSEO

Vierailijoita

- 16.–30.9. **Mikhail Kozhin**, Venäjä, Moskova, Moscow State University. *Flora of Murmansk Region*. Yhteyshenkilö Alexander Sennikov.
- 27.9.–4.10. **Sergey Chesnokov**, Venäjä, Pietari, Komarov Botanical Institute. *Type specimens of Micarea*. Yhteyshenkilö Leena Myllys.
- 27.9.–4.10. **Liudmila Konoreva**, Venäjä, Kirovsk, Polar-Alpine Botanical Garden Institute. *Type specimens of Micarea*. Yhteyshenkilö: Leena Myllys.

Kozhin

Matkoilla

- 17.–27.9. **Otto Miettinen & Tuomo Niemelä**, Puola, Bialowiezan kansallispuisto (includes a joint outing with the European Mycological Congress).
- 29.9.–1.10. **Gaurav Sablok** (sieni- ja sammaltiimin tohtoritutkija), Sitges, Espanja, 5th Conference on Plant Genome Evolution. Poster: *First draft genome assembly of Coleochaete orbicularis for genome scale comparisons across embryophytes* (Sablok, G., He, X., Miranto, M., Peltomaa, E., Sleith, R., Karol, K., Delwiche, C., Bell, N., Paulin, L., Pocza, P. & Hyvönen, J.).
- 14.10.–15.11. **Pertti Uotila**, Sveitsi, Conservatoire et jardin botaniques ville de Geneve. Herbaariotyöskentelyä (*Chenopodiaceae*), erityisesti Paul Aellenin herbaarion revidointia.
- 15.10. **Marko Hyvärinen**, Belgia, Bryssel, COST Action Conserve Plants – Kick off meeting.

Konoreva

Saatuja apurahoja

Luomus Research and Teaching Steering Group (TOOR) allocated funds from the Pentti Tuomikoski Fund

- Curator **Otto Miettinen** (mycology), 1 000 euros (partial funding) for inviting Dr. Freddy Pattiselanno from the University of Papua, Manokwari, Indonesia (UNIPA) to Helsinki to build ties and develop an agenda for teaching and research collaboration between UNIPA and Luomus.
- Senior Curator, Professor **Soili Stenroos** (mycology), 2 300 euros for inviting Dr. J. Salvador Arias (CONICET, Tucuman, Argentina) to Helsinki to cooperate in applying his novel analysis programme to data held by Luomus.
- Professor **Jaakko Hyvönen** (bryology) on behalf of Dr. **Gaurav Sablok**, 1 080 euros for a research visit to the Royal Botanic Garden Edinburgh to develop cooperation in bioinformatics.

Väitöstilaisuus

M.Sc. **Yu Sun** väittelee **perjantaina 11.10.** kello 12 Helsingin yliopiston bio- ja ympäristötieteellisessä tiedekunnassa aiheesta *Phylogeny and biogeography of liverworts (Marchantiophyta), evidence from the Southern Hemisphere family Schistochilaceae and the cosmopolitan genus Herbertus (Herbertaceae)*. Väitöstilaisuus järjestetään osoitteessa Nylander-sali, Kasvitieteen yksikkö, Luonnontieteellinen keskuksen museo, Unioninkatu 44. Vastaväittäjänä on Dr. Sanna Huttunen (Turun yliopisto), ja kustoksena on professori **Jaakko Hyvönen**. Väitöskirja julkaistaan sarjassa Dissertationes Scholae Doctoralis Scientiae Circumiectalis, Alimentariae, Biologicae. Väitöskirja on myös elektroninen julkaisu ja luettavissa [E-thesis -palvelussa](#).

Uusia julkaisuja

Braun, U. & **Salo**, P. 2019: Type material of *Ramularia* species described by P. A. Karsten and J. I. Lindroth – additions and corrections. — *Schlechtendalia* 36: 91–95.
<http://141.48.10.197/index.php/schlechtendalia/article/view/1819/1844>

Hyvönen, J. & **Koponen**, T. 2019: Bryophyte flora of Hunan Province, China 27. Polytrichaceae (Bryophyta). — *Acta Bryolichenologica Asiatica* 8: 105–124.

Koponen, T. 2019: Bryophyte flora of the Huon Peninsula, Papua New Guinea. LXXVIII. New Guinea *Philonotis* (Bryophyta, Bartramiaceae) revisited; collections made by B.O. van Zanten in 1968. — *Acta Bryolichenologica Asiatica* 8: 9–24.

- Koponen, T.** 2019: Bryophyte flora of the Huon Peninsula, Papua New Guinea. LXXIX. Splachnaceae, Splachnobryaceae and addition to Bryaceae (Bryophyta). — *Acta Bryolichenologica Asiatica* 8: 25–40.
- Koponen, T.** 2019: Bryophyte flora of Hunan Province, China 26. Bartramiaceae (Bryophyta). — *Acta Bryolichenologica Asiatica* 8: 85–103.
- Koponen, T.** 2019: The genus *Fleischerobryum* Loeske, with the status of *F. macrophyllum* Broth. (Bryophyta, Bartramiaceae). — *Acta Bryolichenologica Asiatica* 8: 129–138.
- Koponen, T., Long, D. & Shevock, J.** 2019: Notes on *Philonotis* (Bartramiaceae, Bryophyta). 16. *Philonotis yezoana*, a discontinuously holarctic moss (Musci, Bartramiaceae), from Sikkim, India and Yunnan, China. — *Acta Bryolichenologica Asiatica* 8: 139–144.
- Koponen, T., Nguyen, T.-L., Luong, T.T. & Huttunen, S.** 2019: Revision and checklist of the moss families Bartramiaceae and Mniaceae (Bryophyta) in Vietnam. — *Hattoria* 10: 69–107.
- Kurtto, A., Lampinen, R., Piirainen, M. & Uotila, P.** 2019: Checklist of the vascular plants of Finland. Suomen putkilokasvien luettelo. — *Norrinia* 34: 1–206.
- Pócs, T., Mizutani, M. & **Koponen, T.** 2019: Bryophyte flora of the Huon Peninsula, Papua New Guinea. LXXX. *Cheilolejeunea* and *Drepanolejeunea*, with contributions to *Ceratolejeunea*, *Cololejeunea*, *Diplasiolejeunea*, *Lejeunea*, *Metalejeunea* and *Microlejeunea* (Lejeuneaceae, Marchantiophyta). — *Acta Bryolichenologica Asiatica* 8: 41–84.
- Saikkonen, K., Dirihan, S., **Väre, H.**, Saloniemi, I., Cräutlein, M., Leinonen, P. H. & Helander, M. 2019: Phenotypic and genetic variation in natural populations of *Festuca rubra* s.l. in Europe. — *Plant Ecology & Diversity*: 1–16. <https://doi.org/10.1080/17550874.2019.1654551>
- Sollman, P. & **Koponen, T.** 2019: Additions to Chinese moss flora (Pottiaceae): *Barbula seramensis*, *Chionoloma dubium* and *Trichostomum criotum* from Yunnan and *T. tortelloides* from Sichuan and Yunnan. — *Acta Bryolichenologica Asiatica* 8: 125–128.
- Sukhorukov, A.P., Kushunina, M., El Mokni, R., Ardenghi, N.M.G., Verloove, F., **Uotila, P.**, Baider, C., Bruyns, P.V. & Klak, C. 2019: Chorological and taxonomic notes on African plants, 4: Caryophyllales. — *Botany Letters*, <https://doi.org/10.1080/23818107.2019.1652848>
- Sun, Y. & He, X.** 2019: On the identity of *Herbertus aduncus* (Dicks.) Gray, a taxonomic update. — *Acta Bryolichenologica Asiatica* 8: 145–161.
- Uotila, P.** 2019: Muistojani Rolf Lidbergistä. — *Orkidealehti* 4/2019: 28–35.

Pertti Uotila ystävänsä peikkotaiteilija ja kasviharrastaja Rolf Lidbergin ikuistamana 1987.

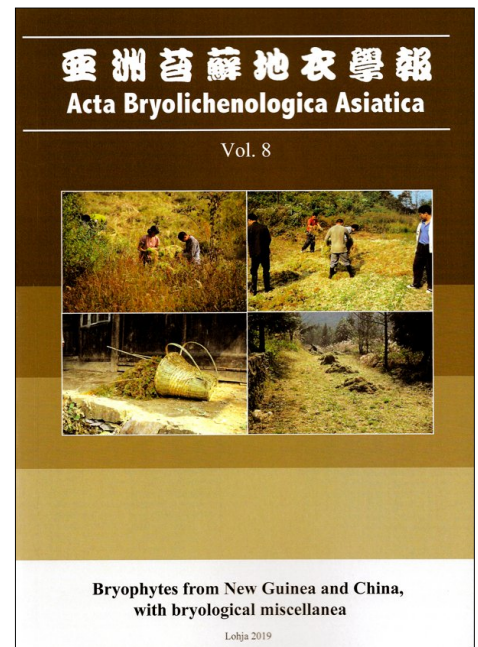
Suomen sammaltutkimuksen lippulaivan osa 8

Suomalais-kiinalaisen kasvitieteen säätiön julkaisema *Acta Bryolichenologica Asiatica* vol. 8 ilmestyi 23.9.2019. Siinä on yhdeksän etupäässä Kaakkois-Aasian sammalkasvistoja käsittelevää artikkelia. **Jaakko Hyvönen** toimitti tämän numeron.

Vuonna 1983 aloitetussa sarjassa *Bryophyte flora of the Huon Peninsula, Papua New Guinea* julkaistiin osat LXXVII–LXXX. Ensimmäinen vertaa aikaisemmin (Koponen & Norris 1996) julkaistuja sukujen *Fleischerobryum* (1 laji) ja *Philonotis* (8 lajia) Huonin niemimaalta tallennettuja tietoja B.O. van Zantenin Papua-Uuden-Guinean keskivuoristosta vuonna 1968 keräämään aineistoon. Tulokset ovat yhteneväiset, muun muassa *Philonotis asperifolia* on molemmilla alueilla yleisin ja runsain taksoni. Osa LXXIX (T. Koponen) esittää omalla keruumatkalla 1981 tallennetut ja aikaisemmat tiedot heimoista Splachnaceae (2 sukua, 4 lajia) ja Splachnobryaceae (4 lajia). Lisäksi dokumentoidaan kahden etupäässä holarctisen sammalen, *Pohlia drummondii* ja *P. prolifera* (Bryaceae), ensimmäiset löydöt Uudesta-Guineasta. Osassa LXXX (T. Pócs et al.) revidoidaan heimon Lejeuneaceae suvut *Cheilolejeunea* (22 lajia) ja *Drepanolejeunea* (26 lajia) ja lisäksi annetaan tietoja heimon viiden muun suvun lajien esiintymisestä Uudessa-Guineassa. Tämän jälkeen heimosta puuttuu enää itsensä suvun *Lejeunea* revisio, joka sekun on tekeillä.

Kiinan Hunanin maakunnan sammalkasviston perusselvitykseen *Bryophyte flora of Hunan Province, China* lisätään kaksi osaa. Sarjan numero 26 (T. Koponen) käsittelee heimon Bartramiaceae (3 sukua, 11 lajia) ja numerossa 27 (J. Hyvönen & T. Koponen) revidoidaan heimon Polytrichaceae näytteet (3 sukua, 15 lajia). Tutkimukset perustuvat melkein täysin viiden suomalais-kiinalaisen retkikunnan (1997–2001) keräämään aineistoon.

Alaotsikon *Miscellanea* alla tarjoillaan neljä artikkelia. Ensimmäisessä (P. Sollman & T. Koponen) esitellään neljä aikaisemmin Kiinasta tuntematonta heimon Pottiaceae sammalta. Aineiston keräsin 1985 ja 1991 Kiinan Sichuanin ja Yunnanin maakunnista. Toisessa revidoin suvun *Philonotis* lähisuvun, *Fleischerobryum*, kaksi vain Kaakkois-Aasiassa esiintyvää lajia. Niistä toisen, *Fleischerobryum macrophyllum*, kuvasi V.F. Brotherus (1926) ja siitä tunnetaan edelleen tyyppinäytteen lisäksi vain kaksi muuta näytettä. Kolmas artikkeli (T. Koponen et al.) jatkaa suvun *Philonotis* tutkimuksiani. Äskettäin Suomen Lapista Euroopalle uutena löydetty (Ulvinen 2016) nipponinlähdesammal (*Philonotis yezoana*) löytyi mainittujen henkilöiden keräämistä aineistoista Intian Sikkimistä ja Kiinan Yunnanista.

Aikaisemmin sitä ei tunnettu Euraasian sisäosista, vaan mereisistä Japanista ja Pohjois-Amerikan länsi- ja itärannikoilta. Actan vol. 8 päättää Y. Sunin (& X. He) väitöskirjan yhdistelmäosa maksasammalen *Herbertus aduncus* taksonomiasta. Acta vol. 8 on omistettu tšekkiläisen maksasammaltutkijan Jiří Váňan (1940–2018) muistolle. — *Timo Koponen*

Uusi luettelo Suomen putkilokasveista

Hiitosen *Suomen putkilokasvit* (1934) ja Kurton & Lahden *Suomen putkilokasvien luettelo* (1987) saivat seuraajan tällä viikolla painosta ilmestyneestä Arto Kurton, Raino Lampisen, Mikko Piiraisen ja Pertti Uotilan laatimasta maassamme luonnonvaraisina tavattujen *Suomen putkilokasvien luettelosta* (Norrlinia 34). Julkaisussa kasveille annetaan tieteellisen nimen ja auktorimerkinnän sekä suomen- ja ruotsinkielisten nimien lisäksi synonyymejä, väärinkäytettyjä nimiä ja risteymälaajien vaihtoehtoisia toisintonimiä.

Tekijät ovat jo usean vuoden pitäneet putkilokasvien nimestöä yllä Suomen Lajitietokeskuksen taksonitietokannassa – nyt ilmestynyt luettelo onkin nähtävissä tuon tietokannan tilannekatsauksena, jota on ryydityt sellaisilla etenkin putkilokasvien kannalta olennaisilla lisätiedoilla (synonyymit, status- ja viljelyperäisyysarviot), jotka Lajitietokeskuksen tammikuussa 2019 julkaisemasta listasta (Suomen Lajitietokeskus 2019: Lajiluettelo 2018) jätettiin pois joko siksi, että tällaista tietoa ei ollut tarjolla kaikista eliöryhmistä tai siksi, että putkilokasvien kohdalla käytetty luokitus ei sellaisenaan niihin sovellu. Tammikuun listaamme verrattuna on jo kertynyt runsaasti muutoksia niin taksonomiaan kuin tieteellisiin ja kansankielisiin nimiin; toisaalta nyt ilmestyneeseen listaamme ei ehditty saada mukaan ihan kaikkia tietoomme viime hetkellä tulleita lisäyksiä. Lajitietokeskuksen listalle on hiljan lisätty toistakymmentä uutta putkilokasvitaksonia Suomesta, kutakuinkin kaikki koristekasvikarkalaisia.

Uudessa luettelossa on 5 720 hyväksyttyä nimeä, muun muassa 142 heimoa, 905 sukua, 3 283 lajia, 372 alalajia, 171 muunnosta ja 674 erilaista risteymää. Näiden lisäksi mukaan on otettu 19 viljelykasvien ryhmää (Group) ja 19 lajiketta. Mukana on kaikkiaan 555 lajin (16,9 % kaikista) valikoima apomiktalajeja suvuista *Hieracium* (80), *Pilosella* (7) ja *Taraxacum* (157) sekä *Ranunculus auricomus* s. lat. -ryhmästä (311).

Suomesta varmennetuille 2 838 lajille (pois lukien toukoleinikkiryhmä sekä ukon- ja voikeltanot) on arvioitu statusluokka ja viljelyperäisyyden aste, edellinen 12 kategorian ja jälkimmäinen 5 erilaisen arvon mukaisesti. Luokitus on kuvattu seikkaperäisesti luettelon johdanto-osassa. Statusluokitus on hyvin samantapainen kuin *Flora Nordica*ssa käytetty, esimerkiksi luokkaan *alkuperäinen*, *vanha*, *vakainainen* on sijoitettu 1 002 lajia ja ryhmään *tulokas*, *uusi*, *satunnainen* 844 lajia. Kokonaan viljelyperäisiksi on arvioitu 559 lajia (19,7 % arvioituista, 17,3 % kaikista). Nämä luokitus tiedot on tallennettu myös Lajitietokeskuksen taksonitietokantaan.

Kattavat hakemistot kasvien ruotsin- ja suomenkielisistä nimestä sekä tieteellisistä nimestä mukaan lukien niiden synonyymit auttavat käyttämään itse luettelo, jonka rakenne pohjautuu nykyaikaiseen heimojakoon ja heimojen sisällä pääasiassa sukujen ja lajien aakkoselliseen järjestykseen. Hakemistot ja kirjan alun heimoluettelo auttavat pääsemään tutuiksi myös vuosikymmenten saatossa kertyneiden lukemattomien taksonomisten muutosten sekä niistä ja muusta seuranneiden yllättävienkin niin tieteellisten kuin kansankielisten nimestömuutosten kanssa.

Luettelo on julkaistu painettuna sekä sähköisenä pdf-näköistiedostona ja Excel-tiedostona, ks. [Luomuksen sivut](#). Uusittu nimestö on jo käytössä Kasvatlaksen reaaliaikaisissa kartoissa ja tullaan ensi vuonna ottamaan käyttöön maastohavainnoissa käytettävillä kenttäkorteilla. — *A. Kurtto, R. Lampinen, M. Piirainen & P. Uotila*

Esiintymisiä

von Bondsdorff, Tea: *Nyt sieneen!* Radiohaastattelu Luomuksen sieninäyttelyssä, [Radio Suomen Päivä](#), 17.9.

Salo, Pertti: *Sieni kuin penis – erikoinen löytö sai naisen hieraisemaan silmiään Harjavallassa*. Haastattelu, [Iltalehti](#), 11.9.

Tuovila, Hanna (sienitiimin määräaik. museomestari): *Aamulinja sienimetsässä*. Videohaastattelu, [Radio Basso](#), 25.9.

Tutkijoiden yö Kaisaniemen puutarhassa tänään perjantaina 27.8.

Tutkijoiden yössä pääset kurkistamaan hyönteistutkimuksen maailmaan ja ihastelemaan puutarhan vehreyttä mielenkiintoisten tietoiskujen lomassa, jotka alkavat ulkopuutarhassa klo 17, 17.30, 18 ja 18.30, kesto 20 min. Kello 18 kuvataiteilija Tuula Närhinen keskustelee hankkeestaan *Hyönteiset ja me* emeritusprofessori Jyrki Muonan kanssa kasvihuoneiden yläkerrassa.

- **Tietoisku 1.** Carol Fukushima: *Global trade of live tarantulas and scorpions: analysis through social media of its impact on wild populations of endangered species.*
- **Tietoisku 2.** Thomas Lilley: *Lepakoiden syksyinen arki.*

Rusakko- ja kanijahtia puutarhoissa aamuvarhain

Rusakoiden ja mahdollisten kanien metsästyksessä ampuma-aseella on käynnissä Helsingin yliopiston kasvitieteellisissä puutarhoissa Kumpulassa ja Kaisaniemessä **maanantaista perjantaihin 30.9.–4.10.** klo 5.30–7.30. Metsästäjänä toimii Kari Karppinen, puh. 040 0285 659. Lisätietoja ylipuutarhuri Pertti Pehkoselta, puh. 029 4150 031.

Didrichsenin taidemuseon ystävät vierailevat Kasvimuseossa

Tiistaina 1. lokakuuta klo 15–17 **Marko Hyvärinen** ja **Ari Taponen** isännöivät vierailua, kertovat kasvitieteen yksikön toiminnasta ja kierrättävät paria ryhmää kasvimuseon tiloissa.

Orkideanäyttely 11.–13. lokakuuta

Suomen Orkideayhdistys toimittaa 11.–13.10. kaikki kasviharrastuksesta kiinnostuneet Orkideanäyttelyyn uudistuneeseen Astoria-saliin Helsinkiin, Iso-Robertinkatu 14. Luvassa on luentoja, upeita kasviasetelmia, harrastukseen liittyviä tuotteita ja tietoa. Kolme orkideatarhaa myyvät orkideoitaan: Currlin ja Karge Saksasta ja Ecuagenera Ecuadorista. Näyttely on avoinna **pe klo 18–21, la-su klo 10–18.**

Lauantain ohjelmassa klo 12.30–13.30 **Jouko Rikkinen**: *Orkideoita eri puolilta maailmaa.*

Dendrologian Seura 50 vuotta

Dendrologian Seuran 50-vuotisjuhlat Tieteiden talolla lauantaina 26.10.

Juhlaseminaarin puheenjohtajana toimii Elina Regårdh.

- 13.00 Seminaarin avaus, Dendrologian Seuran puheenjohtaja Aulikki Kauppila
- 13.05–13.30 Teijo Nikkanen ja Seppo Ruotsalainen: *Puulaji- ja alkuperävalinta muuttuvassa ilmastossa.*
- 13.30–14.00 **Henry Väre**: *Mihin taksonomiaa tarvitaan?*
- 14.00–14.30 Leena Lindén: *DNA-sormenjäljet koristekasvitutkimuksen apuna.*
- 14.30–15.00 Jaakko Saarinen: *Mustilan siemenkeräysmatkat.*
- 15–15.45 Kahvitauko
- 15.45–16.15 Heikki Nuorteva: *Puut vieraslajeina maailmalla – uhka vai mahdollisuus muuttuvissa ilmasto-oloissa?*
- 16.15–16.45 Ilpo Mannerkoski: *Puiden muuttuva hyönteislajisto.*
- 16.45–17.15 Jarkko Hantula: *Puiden taudit muuttuvassa ilmastossa.*
- 17.15–17.30 Seuran yleiskokous, jossa päätetään kunniajäsenten kutsumisesta.
- Iltajuhla (osallistumismaksu 40 €, maksetaan paikalla) klo 18–20.

Ilmoittautuminen 17.10.2019 mennessä [Dendrologian Seuran kotisivulla](#) tai puhelimitse numeroon 050 521 7851 (Jouni Juntumaa) tai 029 532 5512 (Anneli Viherä-Aarnio).

Onko sinulla puuystävä?

Millaisia ovat suomalaisten puusuhteet? Mikä puu ketäkin viehättää ja miksi? Itä-Suomen yliopiston metsätieteiden osaston hanke *Puut lähellämme* tutkii ihmisten puusuhteita ja puiden merkityksiä. Tutkimustieto lisää kulttuurista ymmärrystä puiden merkityksistä. Tiedolle on käyttöä myös kaupunkisuunnittelussa, viheralueiden hoidossa ja metsäsuunnittelussa. Aineistoa kerätään ympäri Suomen. Hanke huipentuu tieteen ja taiteen tulokset yhdistävään näyttelyyn vuonna 2023.

Onko joku puu sinulle erityinen? Millainen se on, ja mitä teet lempipuusi läheisyydessä? Osallistu siis tutkimukseen ja kerro sinulle tärkeästä puusta. [Osallistu tutkimukseen.](#)

Botanicum 9/2019 ilmestyy perjantaina 25.10. Aineisto toimittajalle keskiviikkoon 23.10. mennessä.

